

Geen enkele politicus wil een draaikont heten

Veranderen van standpunt houdt het politieke systeem werkbaar, door Peter van der Heiden

Sinds de verkiezingscampagne van Bill Clinton in 1992 weten we hoe effectief het is om een tegenstander van draaien te betichten. Zittend president George Bush sr. probeerde er zich nog uit te grappen met de oneliner *'read my hips'*, maar zijn imago van draaikont was gevestigd en de verkiezingen werden verloren. Hetzelfde overkwam John 'flip flop' Kerry in 2004. Kerry steunde de inval in Irak, maar kwam er als presidentskandidaat op terug.

Dichter bij huis is het voornamelijk Wouter Bos, met in zijn kielzog zijn hele partij, die sinds de verkiezingscampagne van 2007 van draaikonterij wordt beticht. Bos kwam terug op zijn voornemen om de hypotheekrenteaftrek aan te pakken en nuanceerde ook zijn standpunt over de fiscalisering van de AOW. 'U draait en u bent oneerlijk' voegde CDA-lijsttrekker Balkenende hem toe en zie daar: de enorme winst die de PvdA behaalde bij de gemeenteraadsverkiezingen een jaar eerder verdween als sneeuw voor de zon.

Het lijkt dus een electoraal doodvonnis, deze beschuldiging te draaien op een belangrijk onderwerp. En dus wringt de beschuldigde politicus zich in bochten om maar aan te tonen dat hij of zij heus niet, echt niet, van standpunt is veranderd. Het levert soms ontluisterende beelden op, zeker wanneer de betreffende politicus geconfronteerd wordt met opnames van een eerder, ander standpunt. Leg dat dan nog maar eens uit aan de kiezer!

Dat is niet uit te leggen, maar wordt wel door een groot deel van het electoraat als een draaipartij gezien. Gevolg: een afnemend vertrouwen van de burger in de politiek. En het is zo gemakkelijk te voorkomen. Gewijzigde omstandigheden kunnen leiden tot een nieuwe standpuntbepaling, waarbij halsstarrig vasthouden aan een eerdere opstelling kwalijker kan zijn dan het veranderen van positie. Maak daarom duidelijk waarom er 'gedraaid' is. Ook moet iedere politicus kunnen uitleggen dat in een coalitiedemocratie een eerder ingenomen standpunt altijd de inzet is van onderhandelingen, en maar hoogst zelden ook het resultaat. Er moeten compromissen gesloten worden. Daarbij is het wel essentieel dat een compromis ook als compromis wordt gepresenteerd, en niet als eigen standpunt wordt uitgevent. Zo'n spagaat wordt door het electoraat herkend en afgestraft, wederom – en dan terecht – als draaikonterij. In de huidige crisis rond Uruzgan lijkt de PvdA uit angst weer van draaikonterij beticht te worden de hakken in het woestijnzand te zetten. Ooit is besloten dat de missie in 2010 beëindigd zou worden, en dan zal dat gebeuren ook.

Dat allerlei zwaarwegende argumenten juist pleiten voor verlenging, lijkt ondergeschikt aan deze verlamdende angst om weer door de pomp te moeten. De PvdA toont haar spierballen op het verkeerde moment en bij het verkeerde besluit. Het dichterbij brengen van vrede in Afghanistan zou centraal moeten staan, niet de angst voor gezichtsverlies. Veranderen van standpunt kan ook voortschrijdend inzicht heten en op goede gronden plaatsvinden, zoals – hopelijk – in dit geval.

Veranderen van standpunt is dus niet per se draaien, maar het werkbaar houden van het politieke systeem. Pas als een partij stelselmatig alle programmapunten inlevert en daar weinig tot niets voor terugkrijgt, komt er een probleem. Dan moet je een coalitie verlaten of – beter nog – er niet aan beginnen.